

dette, kan han ikke beklage sig, thi en saaledes betinget Ret forudsætter altid, at Betingelserne kan udeblive“. Det er det, som vi netop ogsaa har forudsat; det er udførligt begrundet i Folketingsudvalgets Betænkning, at vi foreslaar at inddrage Hjemfaldsgodser ved det første Arveskifte, som indtræffer. Dernæst siger den nævnte Jurist til sidst: „At Lenene tilhører Staten, er farligt, men sandt“, hvorefter han kommer med en Bemærkning om Familiegodserne, som han ikke bedømmer paa denne Maade.

Det er altsaa en Jurist, der taler saaledes. Jeg har ment det rigtigt at nævne dette nu, da den juridiske Side af Sagen særlig er trukket frem, at der ogsaa er Jurister, som kan have en god og forsvarlig Mening om denne Sag, men Juristeri er ikke altid saa interessant og lærerigt og afgørende, bør i alt Fald ikke være afgørende i denne Sag. Jeg kan i saa Henseende fremdrage Udtalelser af en meget radikal Mand, en desværre alt for tidlig afdød Folketingsmand, en god Ven af Justitsministeren, nemlig afdøde Redaktør Bransager. Den 2. Februar 1909, da vi i Folketinget diskuterede Spørgsmaalet om Nedsættelsen af en Kommission angaaende Len og Stamhuse, talte ogsaa han om Juristeri, om den juridiske, den historiske og den moralske Ret. Han sagde ved den Lejlighed følgende Ord, som jeg synes er værd at bemærke: „Jeg tror, at en saa stærk Repræsentation for Lensbesidderne og Juraen — altsaa i Kommissionen — tværtimod vil være egnet til at hemme og sinke et virkelig indgaaende og tidssvarende Arbejde i dette Forhold. Jeg er ikke blot betænkelig ved den stærke Repræsentation for Lensbesidderne, men jeg er ogsaa betænkelig ved at give Juraen en alt for stor Indflydelse i Kommissionen. Dette Spørgsmaal skal ikke hovedsagelig løses ud fra et af juridisk Spidsfindighed dikteret Synspunkt. Det er min Opfattelse, at naar man staar overfor et socialt Angiggende af den Karakter og det Omfang, som her er Tale om, maa man hyppigt mindes de gamle Ord: Summum jus, summa injuria, det vil sige, at det, der tager sig ud som den højeste Ret, den allermest gyldige Ret ifølge den bestaaende Lovgivning, meget hyppigt i Virkeligheden er den allerstørste Uret. Ja, det er min Opfattelse, at naar man skal løse et Spørgsmaal som det, der her ligger for, overhovedet skal løse et Spørgsmaal af saa indgribende Karakter, kan man ikke lade sig holde tilbage af juridiske Spids-

findigheder, ikke lade sig binde i snærende Baand af Hensyn til, hvad der paa alle Punkter er gældende Ret. Saa kan man blive nødt til at sprænge disse Hensyn ud fra den Betragtning, at der er en Ret, som ligger over alt dette“.

Jeg siger, at det er gode og forstandige Ord, talte af en af den højtærede Justitsministers Meningsfæller, og det er Ord, som jeg synes, der er Anledning til at anvende her, naar den højtærede Justitsminister i særlig Grad vil se paa den juridiske Side af denne Sag. Jeg vil derfor slutte med at sige: Lad nu denne Sag vente, lad Godsbesidderne løbe den Risiko, som den konservative Ordfører spaaede om under Forhandlingerne i Landstinget, og som de nu naturligvis vil undgaa ved af al Kraft at stemme for det foreliggende Lovforslag. Lad dem blot løbe den Risiko, og lad os se Tiden an. Efter den højtærede Justitsministers Udtalelser haster det ikke med Sagen. Et Aar eller to spiller ikke nogen afgørende Rolle i dette Forhold. Saa faar vi Sagen ordnet paa en ganske anderledes grundig og forsvarlig Maade, vi faar meget mere Jord og en langt større Jordfond til Raadighed, end Tilfældet er ved det foreliggende Lovforslag. Jeg tillader mig derfor at anbefale det høje Ting at stemme mod det foreliggende Lovforslag.

Brorsen: Jeg skal ikke ved denne Lejlighed komme ind paa denne Sags lange Forhistorie. Det forekommer mig, at Socialdemokratiets Ordfører (Marott), der for nylig talte, og den højtærede Statsminister i ret høj Grad gentog, hvad der var fremme her ved Sagens første Behandling. Med Hensyn til Sagens Realitet vil jeg gerne paa mit Partis Vegne anbefale Lovforslaget i den Skikkelse, hvori det nu foreligger, til Vedtagelse. Der er naturligvis visse Bestemmelser, som vi kunde have ønsket anderledes. Det er vel altid saaledes, naar der sluttes en Overenskomst mellem forskellige Partier, at det enkelte Parti ikke faar gennemført, hvad det ønsker, i alle Henseender. Jeg skal saaledes nævne med Hensyn til § 11, at vi havde ønsket, at man ikke allerede nu havde fastsat, hvor store Afgifter der skal betales af de Besiddelser, der ikke er overgaaet til fri Ejendom. Da der her er Tale om en frivillig Ordning, og da vi venter, at Godsbesidderne i stort Tal, ja forhaabentlig saa godt som alle, vil gaa ind paa denne frivillige Ordning, synes vi, det vilde se bedst ud, om man ikke allerede nu i Lov-